

Strona główna>Wszczęcie postępowania sądowego>Gdzie i jak>Prawo którego kraju zostanie zastosowane?

Prawo którego kraju zostanie zastosowane?

Niemcy

1 Źródła obowiązujących przepisów

1.1 Przepisy krajowe

W latach 2007–2016 w UE przeprowadzono kodyfikację norm kolizyjnych w istotnych obszarach prawa prywatnego w formie rozporządzeń, w szczególności rozporządzenia (WE) nr 593/2008 („rozporządzenie Rzym I”), rozporządzenia (WE) nr 864/2007 („rozporządzenie Rzym II”) oraz rozporządzenia (UE) nr 650/2012 („rozporządzenie UE dotyczące dziedziczenia”). Przegląd tych rozporządzeń można znaleźć w przewodniku „Współpraca sądowa w sprawach cywilnych w Unii Europejskiej” (https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-pl.do). W związku z tym zakres niemieckich autonomicznych norm kolizyjnych stawał się coraz węższy.

Głównym źródłem niemieckiego prawa prywatnego międzynarodowego (norm kolizyjnych) jest ustawa wprowadzająca kodeks cywilny (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche – EGBGB), a w szczególności jej art. 3–48. Zgodnie z art. 3 EGBGB regulacje zawarte w aktach prawnych UE oraz w umowach międzynarodowych mają w zakresie swojego zastosowania pierwszeństwo nad przepisami niniejszej ustawy.

W prawie niemieckim pojedyncze normy kolizyjne można również odnaleźć poza EGBGB, np. w ustawie o postępowaniu w związku z niewypłacalnością (Insolvenzordnung – InsO).

W dziedzinach ustawowo nieuregulowanych, np. w międzynarodowym prawie spółek, prawo właściwe określają sądy.

Uwagi zawarte w pkt 2 zasadniczo ograniczają się do krajowych niemieckich norm kolizyjnych.

1.2 Wielostronne konwencje międzynarodowe

Wykaz umów wielostronnych podpisanych i ratyfikowanych przez Niemcy znajduje się w Spisie B Federalnego Dziennika Urzędowego (Bundesgesetzblatt) (zamówienia należy składać za pośrednictwem strony <https://www.bgbl.de/>). Wśród wielostronnych umów międzynarodowych tam wymienionych znajdują się również umowy zawierające ujednoczone normy kolizyjne.

Takie umowy wielostronne są często inicjowane przez organizacje międzynarodowe. Należy tu przede wszystkim wskazać Haską Konferencję Prawa Prywatnego Międzynarodowego (www.hchch.net <https://www.hchch.net/de/home/>), której członkiem Niemcy są od dawna.

1.3 Główne konwencje dwustronne

Pojedyncze normy kolizyjne są również zawarte w umowach dwustronnych. Wykaz takich umów zawartych przez Niemcy z innymi państwami również znajduje się w Spisie B Federalnego Dziennika Urzędowego (zob. pkt 1.2 powyżej).

2 Wdrożenie norm kolizyjnych

2.1 Czy istnieje obowiązek stosowania przez sąd norm kolizyjnych z urzędu?

Znaczenie prawa kolizyjnego nie ogranicza się tylko do sporów sądowych. Niezależnie od ewentualnego późniejszego wdnania się w spór przed sądem partnerzy handlowi w różnych państwach muszą wiedzieć, prawo którego państwa reguluje zawartą przez nich umowę. Prawo to określa bowiem ich prawa i obowiązki. Kierowcy udający się samochodem na urlop za granicę muszą wiedzieć, według którego prawa będą odpowiadać, jeżeli spowodują tam wypadek drogowy. Prawo to określa rodzaj i wysokość ewentualnego odszkodowania.

Jeżeli sąd niemiecki ma rozpoznać sprawę, której stan faktyczny powiązany jest z prawem jakiegoś innego państwa, wówczas w celu określenia prawa właściwego stosuje on własne normy kolizyjne. Sędziowie niemieccy obowiązani są znać zasady stosowania niemieckich norm kolizyjnych i muszą je stosować z urzędu.

2.2 Odesłanie

Jeżeli zgodnie z niemieckimi normami kolizyjnymi właściwe jest prawo innego państwa, jednakże prawo tego państwa odsyła dalej do prawa innego państwa, to prawo niemieckie co do zasady uznaje to odesłanie, z zastrzeżeniem przepisów szczególnych zawartych w aktach prawnych UE lub w umowach międzynarodowych (art. 4 ust. 1 zdanie pierwsze EGBGB). Jeżeli prawo obce odsyła z powrotem do prawa niemieckiego, stosuje się przepisy niemieckiego prawa materialnego (art. 4 ust. 1 zdanie drugie EGBGB).

Jeżeli niemieckie normy kolizyjne umożliwiają stronom wybór prawa określonego państwa, wybór taki może dotyczyć wyłącznie prawa materialnego (art. 4 ust. 2 EGBGB).

2.3 Zmiana łącznika

Zmiana statutu, która dotyczy tzw. otwartych stanów faktycznych, jest prawu niemieckiemu znana. Przykładowo prawa rzeczowe podlegają co do zasady prawu miejsca położenia rzeczy, co oznacza, że jeżeli miejsce jej położenia się zmieni, rzecz może podlegać „nowemu prawu”.

Zmiana statutu możliwa jest również w innych obszarach prawa, np. w związku ze zmianą obywatelstwa.

Nie będzie jednak możliwa zmiana statutu, gdy dana norma kolizyjna zawiera wskazanie prawa właściwego w określonym czasie. Przykładowo w celu ustalenia statutu spadkowego w przypadku osób zmarłych 17 sierpnia 2015 r. lub po tej dacie łącznikiem będzie miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili śmierci (zob. pkt 3.7 poniżej).

2.4 Wyjątki od normalnego stosowania norm kolizyjnych

Art. 6 EGBGB zawiera niemiecką klauzulę porządku publicznego, zgodnie z którą normy prawnej innego państwa nie stosuje się, jeżeli jej zastosowanie byłoby wyraźnie sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa niemieckiego. „Podstawowe zasady” oznaczają podstawowe zasady sprawiedliwości. Z reguły chodzi o ciężkie naruszenia praw podstawowych zagwarantowanych w niemieckiej ustawie zasadniczej. W odniesieniu do stosowania klauzuli porządku publicznego istotne jest również, by okoliczności faktyczne sprawy były powiązane z Niemcami; w przeciwnym razie niemiecki system prawny nie może być brany pod uwagę. Również w tym obszarze należy uwzględnić przepisy szczególne, w szczególności zawarte w aktach prawnych UE stosowanych przed prawem krajowym (zobacz np. art. 21 rozporządzenia Rzym I, art. 26 rozporządzenia Rzym II oraz art. 35 rozporządzenia UE dotyczącego dziedziczenia). Kolejny wyjątek od stosowania norm kolizyjnych ma zastosowanie w przypadku przepisów wymuszających swoje zastosowanie. Na mocy przepisów wymuszających swoje zastosowanie przepisy krajowe stosuje się obligatoryjnie, ponieważ państwo uznaje ich poszanowanie za kluczowe dla ochrony jego interesów publicznych, w szczególności organizacji politycznej, społecznej lub gospodarczej. Przepisy wymuszające swoje zastosowanie mają największe

znaczenie w przypadku zobowiązań umownych i pozaumownych. Przepisy szczególne w tym zakresie ustanowiono w aktach prawnych UE, które stosuje się przed przepisami krajowymi (zob. w szczególności art. 9 rozporządzenia Rzym I, który zawiera definicję prawną, i art. 16 rozporządzenia Rzym II), oraz w umowach międzynarodowych.

2.5 Stwierdzenie prawa obcego

Sędzia niemiecki nie tylko z urzędu stosuje normy kolizyjne, ale również, poruszając się w ustawowych granicach uznania, obowiązany jest ustalić treść prawa obcego podlegającego zastosowaniu (zgodnie z § 293 kodeksu postępowania cywilnego – Zivilprozessordnung, ZPO). Obowiązek ten nie ogranicza się tylko do zapoznania się z tekstami prawa obcego, lecz rozciąga się również na pozyskanie wiadomości o poglądach doktryny i stanie orzecznictwa. Sędzia musi stworzyć sobie możliwość zastosowania prawa obcego w taki sam sposób, w jaki stosowałby je sędzia tego obcego państwa.

Aby ustalić treść prawa obcego, sędzia może korzystać z wszelkich dostępnych źródeł informacji.

Jednym ze źródeł informacji dla umawiających się państw jest Konwencja europejska o informacji o prawie obcym podpisana w Londynie dnia 7 czerwca 1968 r. W tym celu sędzia składa wniosek do właściwego organu innego państwa za pośrednictwem właściwego organu przyjmującego/przekazującego. Zamiast zwracać się z wnioskiem o udzielenie informacji o prawie obcym zgodnie z ww. konwencją sędzia może również zasięgnąć opinii biegłego, o ile ten posiada wiedzę również w zakresie praktycznego stosowania prawa obcego.

W przypadku nieskomplikowanych pytań niekiedy może okazać się wystarczające uzyskanie informacji o treści prawa obcego od punktu kontaktowego europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych lub poprzez przeprowadzenie przez sędziego własnych poszukiwań.

Ustalając treść prawa obcego, sędzia może również korzystać ze współdziałania stron w tym zakresie, nie jest on jednak związany ich oświadczeniami. Może zatem z urzędu korzystać z wszelkich dostępnych źródeł informacji, nie będąc związanym dowodami przedstawianymi przez strony.

W wyjątkowych przypadkach, jeżeli mimo dołożenia należytej staranności nie można ustalić treści właściwego prawa obcego, alternatywnie stosuje się prawo niemieckie.

3 Normy kolizyjne

3.1 Zobowiązania umowne i akty prawne

W odniesieniu do umów międzynarodowej sprzedaży towarów w pierwszej kolejności pod uwagę bierze się postanowienia Konwencji Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów (ang. CISG), która ma automatycznie zastosowanie pomiędzy przedsiębiorstwami pochodzącymi z jednego z wielu państw będących stronami tej konwencji, chyba że strony umowy wystarczająco wyraźnie wykluczyły taką możliwość, na przykład wyłączając stosowanie CISG.

W odniesieniu do wszystkich innych umów zobowiązujących zawartych od dnia 17 grudnia 2009 r. prawo właściwe ustala się co do zasady zgodnie z rozporządzeniem Rzym I, chyba że umowa nie wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia, jak ma to miejsce na przykład w przypadku umów z zakresu prawa własności. Ponadto zastosowanie mają również przepisy 46b–46d EGBGB.

Jeżeli chodzi o umowy, które zostały zawarte przed 17 grudnia 2009 r., zastosowanie mają nadal przepisy art. 27 i nast. EGBGB w brzmieniu obowiązującym do tego dnia. Przepisy te opierały się na konwencji rzymskiej z 1980 r. o prawie właściwym dla zobowiązań umownych. Uchylono je z dniem 17 grudnia 2009 r., ale nadal mają zastosowanie do umów zawartych przed tą datą.

W odniesieniu do niektórych umów ubezpieczenia zawartych przed 17 grudnia 2009 r. art. 7–14 ustawy wprowadzającej ustawę o ubezpieczeniach (Einführungsgesetz zum Versicherungsvertragsgesetz – EGVVG) w wersji obowiązującej do 16 grudnia 2009 r. zawierają szczególne normy kolizyjne.

3.2 Zobowiązania pozaumowne

Od 11 stycznia 2009 r. kwestię wyboru prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych reguluje zasadniczo rozporządzenie Rzym II, które uzupełnia art. 46a EGBGB.

W sprawach nieobjętych tym rozporządzeniem, takich jak np. przypadki naruszenia dóbr osobistych (*Persönlichkeitsrecht*), prawo niemieckie zawiera szczególne normy kolizyjne służące ustalaniu prawa właściwego; normy te są zawarte w art. 38–42 EGBGB.

W odniesieniu do roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia zasady ustalania prawa właściwego zawiera art. 38 EGBGB.

Zgodnie z art. 39 EGBGB roszczenia wynikające z prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia podlegają prawu państwa, w którym daną czynność podjęto. Do spłaty cudzego zadłużenia zastosowanie ma przepis szczególny.

Zgodnie z art. 40 EGBGB roszczenia odszkodowawcze wynikające z czynu niedozwolonego co do zasady podlegają prawu miejsca popełnienia czynu (*Recht des Handlungsorts*); poszkodowana strona może zdecydować, że zamiast wyżej wspomnianego prawa zastosowanie mieć będzie prawo miejsca wystąpienia szkody (*Recht des Schadenseintritts*).

Art. 42 EGBGB stanowi, że strony mogą w każdym wypadku wybrać prawo właściwe dla stosunku pozaumownego po wystąpieniu zdarzenia, wskutek którego ten stosunek powstał.

Ponadto zgodnie z art. 41 EGBGB prawo właściwe które byłoby miarodajne, może zostać zastąpione prawem właściwym innego państwa, które – ze względu na szczególne okoliczności – wykazuje znacznie ściślejsze powiązanie z okolicznościami faktycznymi sprawy.

3.3 Status osoby, aspekty odnoszące się do stanu cywilnego osoby (imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, zdolność)

Zgodnie z niemieckimi normami kolizyjnymi kwestie związane ze stosunkami osobistymi osoby fizycznej podlegają jej prawu ojczystemu (*Heimatrecht*). Co do zasady są to kwestie związane z nazwiskiem (aby uzyskać informacje szczegółowe, zob. art. 10 EGBGB) oraz zdolnością prawną i zdolnością do czynności prawnych (art. 7 EGBGB).

Art. 5 ust. 1 zdanie pierwsze EGBGB stanowi, że w przypadku gdy dana osoba ma więcej niż jedno obywatelstwo (*Mehrstaater*), należy się odnieść do „faktycznego obywatelstwa” (*effektive Staatsangehörigkeit*), tj. obywatelstwa państwa, z którym ta osoba jest najściślej związana. Art. 5 ust. 1 zdanie drugie EGBGB stanowi, że w przypadku gdy osoba posiadająca wielorakie obywatelstwo posiada również obywatelstwo niemieckie, zastosowanie ma prawo niemieckie.

3.4 Ustanowienie więzi rodzicielskiej z dzieckiem, w tym przysposobienie

3.4.1 Ustanowienie więzi rodzicielskiej z dzieckiem

Zgodnie z art. 19 EGBGB kwestie związane z pochodzeniem dziecka podlegają co do zasady prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu. W stosunku do każdego z rodziców pochodzenie można również ustalić zgodnie z jego prawem ojczystem. Ponadto, jeżeli matka jest zamężna, przepisy regulujące skutki małżeństwa (*Ehewirkungsstatut*) (art. 14 EGBGB), które mają zastosowanie w chwili narodzin dziecka, mogą również nabrać znaczenia w odniesieniu do kwestii pochodzenia dziecka. Odmienne uregulowano te kwestie w odniesieniu do dzieci urodzonych przed 1 lipca 1998 r. Zgodnie z art. 20 EGBGB kwestie związane z zaskarżeniem pochodzenia podlegają co do zasady każdemu prawu, z którego wynikają przesłanki pochodzenia, a w przypadku zaskarżenia pochodzenia przez dziecko – prawu państwa, w którym dziecko ma miejsce zwykłego pobytu.

3.4.2 Przysposobienie

Od 31 marca 2020 r. przysposobienie dziecka na terytorium Niemiec podlega prawu niemieckiemu. W przeciwnym przypadku kwestię tę reguluje prawo państwa, w którym przysposobiony miał miejsce zwykłego pobytu w chwili przysposobienia (nowa wersja art. 22 ust. 1 EGBGB). Postępowania w sprawach o przysposobienie zakończone przed 31 marca 2020 r. podlegają obowiązującym wcześniej przepisom prawa prywatnego międzynarodowego, tj. kwestie

przysposobienia reguluje prawo państwa, którego przysposabiający był obywatelem w chwili przysposobienia (dawna wersja art. 22 ust. 1 zdanie pierwsze EGBGB). Przysposobienie dziecka przez jedno z małżonków lub oboje małżonków podlega prawu właściwemu dla ogólnych skutków małżeństwa (dawna wersja art. 22 ust. 1 zdanie drugie EGBGB).

Kwestie związane z uznawaniem i ustalaniem skuteczności przysposobień zagranicznych reguluje ustawa o skutkach przysposobienia dziecka zgodnie z prawem obcym (Gesetz über Wirkungen der Annahme als Kind nach ausländischem Recht – Adoptionswirkungsgesetz, AdWirkG).

3.5 Związek małżeński, pary, które nie zawarły związku małżeńskiego/konkubenci, związki partnerskie, rozwód, separacja sądowa, obowiązki alimentacyjne

3.5.1 Związek małżeński

Poniższe uwagi mają zastosowanie wyłącznie do małżeństw osób różnej płci. Małżeństwa osób tej samej płci omówiono w pkt 3.5.2.

Zgodnie z art. 13 EGBGB przesłanki zawarcia małżeństwa podlegają zazwyczaj prawu ojczystemu każdego z narzeczonych. Wyjątkowo, w szczególnym okolicznościach, może w braku tego prawa znaleźć zastosowanie prawo niemieckie.

W Niemczech małżeństwo można zawrzeć tylko w obecności urzędnika stanu cywilnego lub wyjątkowo w obecności osoby, która została przez inne państwo szczególnie do tego upoważniona (art. 13 ust. 4 zdanie drugie EGBGB).

Jeżeli ogólne skutki małżeństwa nie wchodzą w zakres rozporządzenia Rady (UE) 2016/1103 wdrażającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących małżeńskich ustrojów majątkowych (rozporządzenie UE w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych), podlegają prawu wybranemu przez małżonków (art. 14 ust. 1 EGBGB).

3.5.2 Pary, które nie zawarły związku małżeńskiego/konkubenci i związki partnerskie

Małżeństwa osób tej samej płci i zarejestrowane związki partnerskie (*eingetragene Lebenspartnerschaften*) podlegają art. 17b EGBGB. Na mocy tego artykułu kwestie związane z zawarciem i rozwiązaniem zarejestrowanego związku partnerskiego oraz jego ogólnymi skutkami, które nie wchodzą w zakres rozporządzenia Rady (UE) 2016/1104 wdrażającego wzmocnioną współpracę w dziedzinie jurysdykcji, prawa właściwego oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich (rozporządzenie UE w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich), podlegają prawu państwa, w którym zarejestrowano związek partnerski (art. 17b ust. 1 zdanie pierwsze EGBGB). Ta sama zasada ma zastosowanie w drodze analogii, jeżeli małżonkowie są tej samej płci lub jeżeli przynajmniej jedno z małżonków nie jest płci żeńskiej ani męskiej (art. 17b ust. 4 zdanie pierwsze EGBGB). Z dniem 1 października 2017 r. w Niemczech zniesiono możliwość zawierania zarejestrowanych związków partnerskich (art. 3 ust. 3 ustawy o wprowadzeniu prawa do zawierania małżeństw przez osoby tej samej płci – Eheöffnungsgesetz) i w związku z tym art. 17b ust. 1 zdanie pierwsze EGBGB dotyczący zawarcia związku partnerskiego jest niezwykle rzadkim przypadkiem niemieckiej normy kolizyjnej obejmującej stosunek prawny, który może powstać wyłącznie zagranicą.

3.5.3 Rozwód i separacja sądowa

Od 21 czerwca 2012 r. prawo właściwe dla rozwodu określa się zgodnie z rozporządzeniem Rady (UE) nr 1259/2010 w sprawie wprowadzenia w życie wzmocnionej współpracy w dziedzinie prawa właściwego dla rozwodu i separacji prawnej („rozporządzenie Rzym III”). Rozporządzenie to ma zastosowanie nawet wówczas, gdy zgodnie z jego przepisami prawem właściwym jest prawo państwa nieuczestniczącego we wzmocnionej współpracy (art. 4 rozporządzenia). Rozporządzenie Rzym III reguluje również kwestię rozwodu i separacji prawnej w przypadku małżeństw osób różnej płci (art. 17b ust. 4 zdanie pierwsze EGBGB).

Uzupełniająco zastosowanie mają art. 17 i 17a EGBGB.

W Niemczech małżeństwo może zostać rozwiązane wyłącznie przez sąd (art. 17 ust. 3 EGBGB).

Zgodnie z art. 17 ust. 4 EGBGB prawem właściwym dla wyrównania z tytułu utraty przyszłego zaopatrzenia (*Versorgungsausgleich*) jest prawo właściwe dla rozwodu. W pewnych okolicznościach, jeżeli prawo obce nie uznaje instytucji wyrównania z tytułu utraty przyszłego zaopatrzenia, wyrównanie przeprowadza się na wniosek jednego z małżonków według prawa niemieckiego.

Kwestie związane z korzystaniem ze wspólnego mieszkania małżonków oraz inwentarza domowego znajdującego się w kraju podlegają niemieckiemu prawu materialnemu (art. 17a EGBGB).

3.5.4 Obowiązki alimentacyjne

Prawo właściwe dla roszczeń alimentacyjnych pomiędzy krewnymi lub małżonkami od 18 czerwca 2011 r. określa Protokół haski z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych. Zgodnie z art. 2 Protokół ma uniwersalne stosowanie, tj. stosuje się go niezależnie od tego, czy prawo właściwe jest prawem umawiającego się państwa. Niemieckie przepisy EGBGB, które były stosowane w tym zakresie, zostały zatem uchylone.

3.6 Małżeńskie ustroje majątkowe

Skutki majątkowe małżeństwa reguluje rozporządzenie UE w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych. Dotyczy to również małżeństw osób tej samej płci (art. 17 ust. 4 zdanie drugie EGBGB). W rozporządzeniu UE w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych przyznano priorytet autonomii stron: nupturieni mogą wybrać prawo właściwe dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego (art. 22 ust. 1 rozporządzenia UE w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych). W przypadku braku umowy między stronami łącznikiem jest miejsce zamieszkania małżonków albo ich obywatelstwo. Jeżeli ustalenie prawa właściwego w oparciu o te łączniki nie jest możliwe, zastosowanie ma prawo państwa, z którym małżonkowie wspólnie mają najściślejszy związek (zob. art. 26 rozporządzenia UE w sprawie małżeńskich ustrojów majątkowych).

Ze względu na datę rozpoczęcia stosowania (30 stycznia 2019 r.) rozporządzenie UE w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich nie obejmuje związków partnerskich zawartych w Niemczech, ponieważ od 1 października 2017 r. nie ma możliwości zawierania związków partnerskich zgodnie z prawem niemieckim (zob. pkt 3.5.2 powyżej). Zgodnie z przepisami rozporządzenia UE w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich głównym łącznikiem jest również łącznik subiektywny, czyli wybór stron (art. 22 ust. 1 rozporządzenia UE w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich). W przypadku braku umowy o wyborze prawa właściwego prawem właściwym dla skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich jest prawo państwa, w którym zawarto zarejestrowany związek partnerski (art. 26 ust. 1 rozporządzenia UE w sprawie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich).

3.7 Testamenty i dziedziczenie

W odniesieniu do spadków otwartych od 17 sierpnia 2015 r. w pierwszej kolejności stosuje się przepisy rozporządzenia UE dotyczącego dziedziczenia. Zgodnie z tym rozporządzeniem podstawowym łącznikiem w odniesieniu do prawa właściwego dla dziedziczenia jest ostatnie miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy. Postępowania spadkowe wszczęte przed 17 sierpnia 2015 r. podlegają prawu państwa, którego spadkodawca był obywatelem w chwili śmierci, zgodnie z dawną wersją art. 25 EGBGB (nowa wersja art. 25 EGBGB stanowi, że rozporządzenie UE dotyczące dziedziczenia stosuje się odpowiednio). Jeżeli chodzi o rozrządzenie majątkiem nieruchomości położonym w kraju, spadkodawca mógł wybrać prawo niemieckie.

W odniesieniu do postępowań spadkowych, które wszczęto po 17 sierpnia 2015 r., wymogi formalne dotyczące rozrządzeń na wypadek śmierci uregulowano w nowej wersji art. 26 EGBGB, która stanowi zasadniczo, że w przypadku rozrządzeń testamentowych zastosowanie ma bezpośrednio konwencja haska z dnia 5 października 1961 r., której Niemcy, jako umawiające się państwo, podlegają od 1965 r. (ust. 1), zaś w odniesieniu do formy innych rozrządzeń na wypadek śmierci odsyła do art. 27 rozporządzenia UE dotyczącego dziedziczenia (ust. 2). Postępowania spadkowe wszczęte przed 17 sierpnia 2015 r. podlegają dawnej wersji art. 26 EGBGB, w której transponowano do prawa krajowego główne normy kolizyjne konwencji haskiej z 1961 r. dotyczącej kolizji

praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych. Rozrządzenie jest formalnie ważne, jeżeli jego forma spełnia wymogi prawa tego państwa, z którym jest ono związane na przykład poprzez obywatelstwo, miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy lub miejsce sporządzenia testamentu.

3.8 Nieruchomości

Zgodnie z art. 43 EGBGB prawa rzeczowe podlegają prawu państwa, w którym rzecz jest położona. Prawo położenia reguluje przykładowo treść prawa własności oraz sposób przeniesienia tego prawa lub obciążenie rzeczy prawem zastawniczym.

Art. 45 EGBGB przewiduje szczególny łącznik w odniesieniu do środków transportu.

Art. 43 ust. 2 EGBGB zawiera przepis szczególny w odniesieniu do przeniesienia rzeczy z jednego państwa do innego.

Ponadto osobno w art. 44 EGBGB uregulowano immisje z nieruchomości.

Jeżeli chodzi o prawo rzeczowe, możliwości wyboru prawa właściwego w ścisłym sensie wprawdzie nie ma, jednak zgodnie z art. 46 EGBGB możliwe jest odejście od zastosowania ustalonego za pomocą ww. łączników prawa, jeżeli okoliczności wykazują znacznie ściślejsze powiązanie z prawem innego państwa.

3.9 Niewypłacalność

Oprócz norm kolizyjnych zawartych w rozporządzeniu (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego, które reguluje stosunki pomiędzy państwami członkowskimi, § 335 ustawy o postępowaniu w związku z niewypłacalnością (Insolvenzordnung) stanowi w odniesieniu do państw trzecich, że co do zasady postępowanie w sprawach niewypłacalności i jego skutki podlegają prawu państwa, w którym wszczęto postępowanie. W § 336 i nast. tej ustawy określono specjalne łączniki w odniesieniu do szczególnych aspektów międzynarodowego prawa upadłościowego, na podstawie których można odstąpić od powyższej zasady (np. w odniesieniu do stosunku pracy, potrącenia oraz zaskarżenia rozstrzygnięć).

Ostatnia aktualizacja: 15/04/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.